

PONOSNI SMO NANJE

ZNANI SLOVENC

JIH PREPOZNAŠ?

KDO JE BIL TO?

Bil je pionir letalstva, prvi slovenski letalec in letalski konstruktor. Prvič je poletel v okolici Gorice 1909 z dvokrilnim letalom lastne konstrukcije, ki ga je zgradil skupaj s svojim bratom Josipom Rusjanom – Pepijem na Vipavskem. Po je poimenovano mariborsko letališče, poleg tega pa tudi goriški aeroklub.

(1886-1911)

E _ _ _ _ D _ _ _ _ A _

KDO JE BIL TO?

Pri šestnajstih letih je z očetom obiskala Dunaj, ki jo je tako prevzel, da je sklenila postati slikarka. Pripadala je generaciji slovenskih realistov. Po svojem izvoru, načinu življenja, umetnostnih idealih in delu je bila tipična meščanska umetnica. Izbirala je lepe slikarske motive, dekleta v narodnih nošah, otroke v zelenju, staro mamico ob ognjišču, branjevko z rožami, dekleta pri likanju, ... Kdo ne pozna njene Likarice, Branjevke, Kofetarice, Pomladi in energično naslikane Lastne podobe? Je naša najpomembnejša slikarka.

(1861-1926)

___ _ A ___ B ___ _ _ A

KDO JE BIL TO?

S preišljenimi posegi v urbano tkivo Ljubljane, z mostovi, uličnimi in parkovnimi potezami je nekdanje provincialno habsburško mesto spremenil v slovensko prestolnico. Kot njegova najpomembnejša arhitektura v Sloveniji je ovrednotena Narodna in univerzitetna knjižnica. Ta arhitekt je načrtoval stavbe na Dunaju, na Češkem, zlasti v Pragi. V Ljubljani je zasnoval Tromostovje, arkade z osrednjo mestno tržnico, osrednje sprehajališče v Tivoliju, Čevljarski Most, mestno pokopališče Žale. Sledi je pustil po mnogih krajih Slovenije in takratne Jugoslavije.

(1872-1957)

__ Ž __ P ____ K

KDO JE BIL TO?

Odločila se je, da bo koristno izpolnila vsak trenutek svojega življenja. Ob ponedeljkih se je učila norveščino, ob torkih francoščino, ob sredah angleščino in latinščino, ob četrtni danščino, ob petkih najprej italijanščino in nato še švedščino, ob sobotah je obiskovala svoje prijatelje, ob nedeljah dopoldne pa ure španščine in zvečer še ruščine.

Navdušena je bila nad znanostjo, umetnostjo, pisateljevanjem in - potovanji! Leta 1919 se je sama, s kovčkom z oblačili v eni roki in pisalnim strojem v drugi, odpeljala s celjske železniške postaje in prepotovala pol sveta. Med drugim je obiskala Južno Ameriko in Severno Ameriko, Daljni vzhod, Tihomorske otoke, Avstralijo in Azijo in se vrnila domov po dobrih osmih letih. Napisala je dvajset odličnih romanov, potopisov in zgodb, v njeni zapuščini pa je še ogromno neobjavljenih novel, črtic in člankov, pesmi ... Kot večji del tedanjega celjskega meščanstva je tudi ta pisateljica govorila in pisala v nemškem jeziku, slovenskega jezika pa ni govorila najbolje in ga ni uporabljala veliko.

A _ M _ K _ _ L _ N (1889-1950)

KDO JE BIL TO?

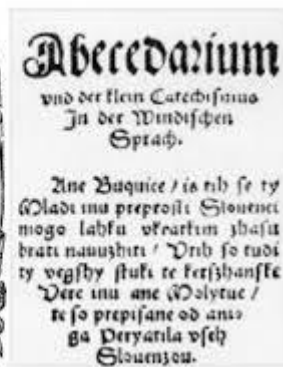
Rojstno hišo je moral zapustiti že v deških letih. Pot ga je vodila k stricu duhovniku v Kopanjski pri Grosupljem, od tam v Ribnico in nato v Ljubljano. Študij prava je končal leta 1828 na Dunaju. Že prva leta po vrnitvi v Ljubljano je njegova pesniška moč naglo dozorevala in rodile so se pesmi: Dohtar, Prva ljubezen, Turjaška Rozamunda, Nova pisarija, Apel podobo na ogled postavi ... Leta 1832 je opravil odvetniški izpit in zaprosil za samostojno odvetniško mesto. Ker je bil kmečki sin in povrh vsega še slovenski pesnik ter svobodomislec, so ga zavrnil. Soneti nesreče so pretresljiv izraz razočaranja in obupa. Novo življenjsko upanje je raslo s silno ljubeznijo do Julije Primic, hčerke ljubljanskega trgovca. Ob tem se je rojevala tudi najnežnejša in najgloblja ljubezenska lirika: cikel Gazele in Sonetni venec. Ob bridki izgubi prijatelja Čopa je nastala velika pesnitev Krst pri Savici. Njegova edina pesniška zbirka je izšla leta 1847.

__ A __ E __ __ Š __ __ N (1800-1849)

KDO JE BIL TO?

Večkrat je moral pobegniti iz domovine, ker mu je zaradi njegovih nazorov grozil zapor. Bil je duhovnik, o katerem se otroci danes učijo pri slovenščini in zgodovini. O svojih rojakih je govoril zmeraj lepo, imenoval jih je »naše ubogo, preprosto, dobrosrčno ljudstvo« in bolela ga je njihova praznovernost. Ljubezen do slovenskega ljudstva se kaže tudi v njegovih prisrčnih nagovorih: »Muji lubi Slovenci«, »muji lubi bratje inu Slovenci«. Ni le avtor prve slovenske knjige; knjižni opus tega velikega protestanta obsega dvaindvajset knjig v slovenščini in dve v nemščini, od katerih je večina končala v ognju protireformacije.

P _ I _ _ Ž T _ _ B _ _ N (1508-1586)

KDO JE BIL TO?

Že kot študent je veliko potoval. Kot prostovoljec se je prijavil v program pomoči beguncem v tretjem svetu, ki ga je organizirala OZN. Izdal je več potopisov in posnel nekaj filmov. Značilen je njegov film Oči in ušesa boga - videonadzor Sudana, ki priča o skitem iztrebljenju afriških staroselcev na območjih, bogatih z naravnimi viri v Sudanu: v Nubskih gorah, Darfurju in ob Modrem Nilu. Film je tudi pričevanje o moči kamer, ki so lahko učinkovito orožje, in o posnetkih, ki služijo tožilstvu na Mednarodnem sodišču v Haagu kot dokaz o genocidu. Slovenski humanitarec je še vedno aktiven, piše, predava in zbira sredstva za kamere, s katerimi rešuje življenja. Morda boste o njem pobrskali po spletu in preverili, če lahko tudi sami pomagate.

T _ M _ K _ _ Ž _ _ _ (roj. 1954)

KDO JE BIL TO?

Slovensko-avstrijski zdravnik in kemik je kot raziskovalec in predavatelj na univerzah v Gradcu in Innsbrucku razvil izjemno natančno metodo za kvantitativno organsko mikroanalizo. Za ta dosežek, ki je omogočil hiter napredek organske kemije v 20. stoletju, je leta 1923 prejel Nobelovo nagrado za kemijo. Učenci v naših šolah se vsako leto pomerijo na tekmovanju iz kemije, ki nosi ime v njegovo čast.

F _ I _ E _ _ _ P _ _ G _ (1869-1930)

KDO JE BIL TO?

Ta slovenski matematik, fizik, geodet, meteorolog, plemič in topniški častnik je deloval v drugi polovici 18. stoletja. Leta 1783 je na Dunaju izdal logaritmovnik srednje velikosti, preračunan na sedem decimalk, ki je po kakovosti in obširnosti presegal vse dotedanje. Svojo genialnost je pokazal tudi v avstrijski vojski, v kateri je veljal za utemeljitelja moderne balistike, za kar je prejel tedaj najvišje vojaško odlikovanje, Red Marije Terezije. Učenci v slovenskih šolah se vsako leto pomerijo na tekmovanju iz matematike, ki nosi ime v njegovo čast.

The image shows two pages of a logarithmic table. The left page is titled 'Tavla Logarithmorum' and the right page is titled 'negativi'. Both pages contain multiple columns of numbers and their corresponding logarithmic values, arranged in a grid format.

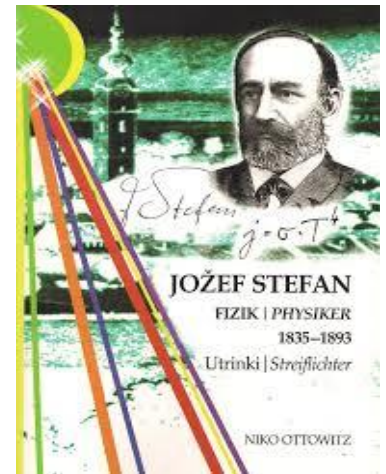
J _ _ _ J V _ _ A (1754-1802)

KDO JE BIL TO?

Ker se je rodil na ozemlju današnje Avstrije in ker je večino življenja preživel in deloval na Dunaju, ga nekateri viri navajajo kot avstrijskega fizika, čeprav se je rodil v slovenski družini. Velja tudi za enega najuspešnejših slovenskih raziskovalcev vseh časov. Za njegove dosežke ga je odlikoval cesar, kar mu je prineslo pravico do plemiškega naslova, ki pa je ni izkoristil. Ta fizik, matematik in pesnik je dal svoje ime institutu, ki je najpomembnejši slovenski javni raziskovalni zavod, ki zbira, ustvarja in širi naravoslovno in tehniško znanje v dobrobit Slovencev in celotnega človeštva. Od osemsto zaposlenih na Institutu Jožefa Stefana je več kot tristo šestdeset doktorjev znanosti.

J _ Ž _ _ Š _ _ F _ _ (1835-1893)

KDO JE BIL TO?

Skupaj z najrevnejšimi prebivalci živi blizu odlagališča odpadkov na Madagaskarju, kamor je stopil leta 1989. Reveže je tja spravila oblast, da bi ne bili nadležni v samem središču mesta. Na tem mestu so si ljudje postavili zasilna bivališča iz kartona in lepenke. Preživljali so se tako, da so vsak dan hodili na odlagališče smeti in tam iskali ostanke hrane in stvari, ki bi se jih dalo prodati. Svoje prvo srečanje s temi ljudmi opiše takole: »Maja 1989 sem prvič videl nečloveške razmere, v katerih so živeli ti ubogi ljudje. Ob vsem tem sem bil ogorčen in notranje pretresen. To so vendar ljudje! Moral sem se plaziti po tleh, da sem mogel priti v njihova bivališča, v njihove bajtice iz lepenke.« Takrat si je obljubil, da bo ta prostor postal srečen kraj. Z vztrajnostjo, pogumom, trdno voljo in vero je dokazal, da se da doseči nemogoče ter premagati revščino in bedo. Sedanje razmere skorajda presegajo meje domišljije. Skupaj z domačini in podporniki je pomagal 250.000 ljudem, okrog 2900 družinam je pomagal pri gradnji stanovanj, postavil je zdravstvene domove, porodnišnice, šole, vrtce, športna igrišča. Z gradnjo stanovanj, cest in vodovodov so tisoči dobili delo. Ker živijo na hribu s skalovjem, so začeli s kamnolomom v katerem danes dela skoraj tisoč ljudi. Ta misijonar, tretji od osmih otrok Slovencev Lojzeta in Marije Opeka, se je leta rodil v Argentini. Na vprašanje, kateremu narodu se čuti naibličje, pravi: »Kot misijonar se najbolj čutim državljan sveta.«

P _ _ R _ _ O _ _ K _ _ (roj. 1948)

KDO JE BIL TO?

Rodila se je istega leta kot Oton Župančič. Njeno otroštvo ni bilo lahko, družina je živela v revščini. Oče je bil alkoholik. Zgodaj se je odselila od doma. Živela je v Ljubljani, kasneje v Trstu, Bernu, nato nekaj let v Pragi - to so bila njena najsrečnejša leta - in dlje časa v Zagrebu, kjer je tudi umrla. Bila je novinarka in pisateljica. Junakinja v njenih delih je ženska in njena kruta usoda. Pogumno je izrazila svoj življenjski nazor in se uprla globoko zasidrani miselnosti, ki je takrat vladala na Slovenskem. Da si je upala kot ženska v patriarhalnem svetu vzeti v roke pero in pisati o najtemnejših platih življenja, je izzvalo veliko kritike, celo javnih zgražanj. Ivan Cankar je bil eden redkih, ki je njeno delo pozitivno ocenil: »Ona je sama svoja; povedati je hotela nekaj, kar je videla sama in kar je čutila sama; njene slike niso kopije del, ustvarjenih od moških umetnikov: gledala je s svojimi očmi, ne skozi naočnike, patenti rane od naše ničvredne tradicije. To je njena tragična krivda«. Danes jo poznamo kot prvo slovensko pisateljico. Pri slovenščini se boste o njej učili kot o predstavnici naturalizma.

Z _ F _ A K _ E _ _ R (1878-1926)

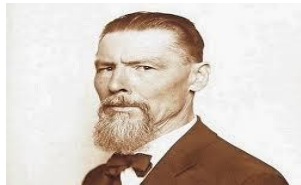
KDO JE BIL TO? REŠITVE

EDVARD RUSJAN

IVANA KOBILICA

JOŽE PLEČNIK

ALMA KARLIN

FRANCE PREŠEREN

PRIMOŽ TRUBAR

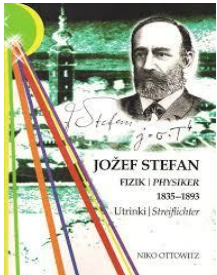
TOMO KRIŽNAR

FRIDERIK PREGL

JURIJ VEGA

JOŽEF ŠTEFAN

RUDOLF MAISTER

PEDRO OPEKA

ZOFKA KVEDER